

APSTIPRINU
Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

Darba aizsardzības instrukcija Nr. 54
zemes izstrādes darbos

1.VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

Par šajā instrukcijā noteikto prasību neievērošanu vainīgās personas atbilstoši Latvijas Republikas likumdošanai, atkarībā no pārkāpuma smaguma un sekām, var tikt sauktas pie disciplināras, materiālas vai administratīvas atbildības.

1.1 Veikt zemes rakšanas(izstrādes)darbus atļauts personām:

- no 18 gadu vecuma, kuras ir instruētas darba drošībā, ugunsdrošībā, elektrodrošībā;
- kuru veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst profesijas prasībām;
- kuras ir apmācītas pirmās palīdzības sniegšanā.

1.2 Iespējamie bīstamie un kaitīgie darba vides faktori:

- elektriskā strāva;
- veselībai kaitīgie putekļi, gāzes un ķīmiskās vielas;
- iespējamā zemes nobrukšana, apbēršana;
- slidenas, nelīdzenas pārvietošanās vietas;
- darbs āra apstākļos, pārkaršana vai pārtdzišana;
- priekšmetu uzkrāšana;
- fiziskas pārslodzes;
- darbs ar rokas instrumentiem, triecieninstrumentiem;
- darbs kustošu tehnoloģisko iekārtu tuvumā;
- darba vietas (zonas) nepietiekams apgaismojums.

1.3 Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi:

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi no bīstamo un kaitīgo faktoru iedarbības

- lokālais darba vietas apgaismojums;
- darba vietas, tranšeju nožogojumi un iežogojumi;
- drošības zīmes, bīstamās zonas apzīmējumi, brīdinošie uzraksti;
- nojume darbam nelabvēlīgos laika apstākļos;
- vairogi, sistēmas tranšeju malu nostiprināšanai.

Individuālie aizsardzības līdzekļi no bīstamo un kaitīgo faktoru iedarbības.

- darba apģērbs(atbilstošs sezonai);
- cimdi, aizsargapavi - lietošanai visos darba procesos;
- aizsargbrilles, respirators ar filtriem;
- aizsargķivere;
- austiņas, ausu ieliktņi – trokšņa slāpēšanai nepieciešamības gadījumā.

1.4 Prasības uguns un sprādziendrošībai:

- aizliegts smēķēt veicot darbu, smēķēt tikai tam speciāli paredzētās un ierīkotās vietās;
- aizliegts rīkoties ar atklātu uguni būvobjekta teritorijā un materiālu uzglabāšanas vietās, to tuvumā.

1.5 Elektrodrošības prasības:

- zemē ieguldīto kabeļu tuvumā strādāt tikai tad, kad ir atslēgts spriegums;
- elektroietaišu bojājumu gadījumos(dzirksteļošana, deguma smaka, slēdžu uzkaršana, jūtama kaut niecīga strāvas noplūde uz elektroietaisies korpusa u.c.,) pārtraukt darbu (izslēgt), ziņot darba devējam un brīdināt citus darbiniekus par radušos situāciju un darbu atsākt tikai tad, kad ir novērsti bojājumi;
- aizliegts veikt elektroietaišu, vadu, slēdžu, kontaktu u.c. remontu – tas jā dara kvalificētam personālam.
- ar mitrām(slapjām) rokām neaiztikt elektrotīklam pieslēgtas elektroietaisies, slēdžus, vadus. Pirms tīrīšanas vai pārvietošanas elektroietaisies atslēgt no barošanas tīkla’
- izmantot pārnēsājamās lampas ar spriegumu ne lielāku pa **36V**, mitrās vietās, tranšejās - ar spriegumu ne lielāku pa **12V**.
- pagaidu elektrolīniju ierīkošanai izmantot tikai izolētus vadus. Vadus uzkabināt uz drošiem balstiem ne zemāk kā **2,5 m.** virs zemes; virs darba vietām **3,5 m.**, virs transporta kustības ceļiem, pārbrauktuvēm **6 m.**.

1.6 Darba higiēnas prasības:

- ievērot personas higiēnas prasības;
- mazgāt rokas pirms ēšanas un darbu beidzot;
- ēst tikai tam speciāli paredzētās vietās;
- neturēt darba vietā dzeramo ūdeni un pārtikas produktus.

1.7 Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.8 Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

2.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBU UZSĀKOT

2.1.Pirms darba sākšanas iepazīties ar veicamā darba īpatnībām un apjomu konkrētajā darbu veikšanas vietā, objektā. Jebkuru neskaidrību gadījumā par veicamā darba drošiem izpildes paņēmieniem griezties pie darbu vadītāja.

2.2.Sakārtot darba apģērbu. Aizpogāt piedurkņu galus un visas pogas. Pārbaudīt individuālos aizsardzības līdzekļus. Uzvilkt aizsargķiveri, ja paredzēts, drošības jostu.

2.3.Pārbaudīt darba rīku, elektroinstrumentu, palīgierīču un mehānismu tehnisko stāvokli un pārliecināties, vai tie ir atbilstoši nokomplektēti un nav bojāti.

2.4 Pārliecināties, ka:

- darba vietā ir pietiekošs apgaismojums;
- ir droši, stabili piekļūšanas/evakuācijas ceļi darba vietām tranšejā, būvbedrē;
- pirms darbu uzsākšanas tranšejā, būvbedrē – ir uzstādīti tranšijas sienu nostiprinājumi, kā arī pagaidu nožogojumi; pārliecināties par to drošību.

2.5 Uzstādīt, izvietot tranšiju u.c. norobežojumus, nepieciešamās drošības zīmes, brīdinošus uzrakstus un plakātus bīstamās darba vietās.

2.6 Darbu neuzsākt vai pārtraukt ja:

- darbu sarežģītība neatbilst profesionālajai sagatavotībai;
- nav sagatavota darba vieta darbu veikšanai;
- veicot zemes darbus tiešā ēkas tuvumā(būvobjektā) virs darbu veikšanas vietas tiek veikti montāžas, demontāžas u.tml. darbi kā rezultātā iespējama priekšmetu krišana;
- ja izrakuma, tranšijas malas nav droši nostiprinātas atbilstoši veicamo darbu izpildes projektam vai konstatēti malu nostiprinājumu bojājumi;
- nepietiekošs apgaismojums darba vietā (zonā);

- nav vai ir bojāti individuālie aizsardzības līdzekļi, inventārs un darba rīki. vai arī ja tiem beidzies pārbaudes termiņš;
- darba vietām trūkst norobežojumi un nav ierīkoti droši, stabili piekļūšanas ceļi;
- nav vai trūkst nepieciešamās drošības zīmes vai brīdinošie uzraksti bīstamās zonas apzīmēšanai;
- darba vietā ir ugunsbīstami vai sprādzienbīstami materiāli;
- virs darba vietas nav nojume strādājot nelabvēlīgos laika apstākļos.

2.7 Par visiem konstatētajiem iekārtu, inventāra, elektrisko vadu u.c. bojājumiem nekavējoties paziņot tiešajam darba vadītājam. Līdz bojājumu novēršanai turpināt darbu kategoriski aizliegts.

2.8 Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta, reibonis u.tml. Ziņot par to tiešajam darba vadītājam.

3.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBA LAIKĀ

3.1 Darba laikā jābūt uzmanīgam. Darīt tikai to darbu, kurš Jums uzdots un ietilpst Jūsu pienākumos.

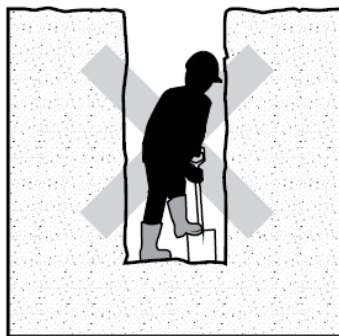
3.2 Strādāt aizsargķiverē un izmantot citus individuālās aizsardzības līdzekļus atbilstoši veicamo darba operāciju specifikai.

3.3 Uzturēt tīrību un kārtību darba vietā, regulāri tīrīt un neaizkraut darba vietu, ejas, t.sk. nokļūšanai pie ugunsdzēsības inventāra.

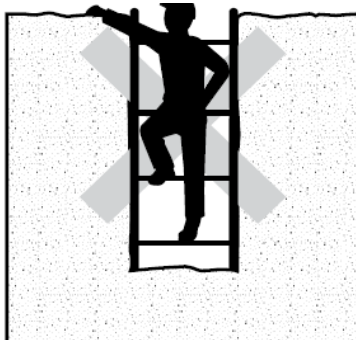
3.4 Nestrādāt ar bojātiem darba rīkiem. Ja bojājumi rodas darba procesā, nekavējoties pārtraukt darbu un savas kompetences ietvaros censties kļūmi novērst. Ja tas neizdodas, ziņot tiešajam darba vadītājam.

3.5 Aizliegts atrasties un strādāt tranšējā, būvbedrē u.tml., ja tās dziļums bez sienu/malu nostiprinājuma, atkarībā no grunts veida, pārsniedz sekojošas vērtības:

- smilšainās, uzbērtās un grants gruntīs	– 1,0 m.
- mālsmilts gruntīs	– 1,25 m.
- smilšmāla, māla, sausa lesa gruntīs	– 1,5 m.
- īpaši blīvās gruntīs	– 2,0 m.

3.6 Tranšējās, izrakumos nokāpt tikai pa kāpnēm. Nekāpt pa uzstādīto vairogu konstrukcijām, balstiem. Ziemas laikā piekļūšanas ceļus(laipas, kāpnes u.c.) darbu veikšanas vietai attīrīt no sniega, ledus un nokaisīt.

3.7 Zemes darbus ar rokām veikt gadījumos, ja nav iespējams, vai ir bīstami, izmantot tehniku, vai arī ir mazs darba apjoms. Lai nesavainotu rokas, zemi negrābt tieši ar rokām, izmantot lāpstas un citus piemērotus darbarīkus.

3.8 Darbus uzsākt pēc nepieciešamo atļauju un komunikāciju plāna saņemšanas no organizācijām, kuru uzraudzībā atrodas pazemes komunikācijas.

3.9 Darbojošos apakšzemes komunikāciju (elektropārvades kabeļu, gāzes vadu u.tml.) tiešā tuvumā darbus veikt tikai ar rokas instrumentiem, īpaši uzmanīgi un meistara vai darbu vadītāja klātbūtnē. Aizliegts lietot triecieninstrumentus (cērtes, pneimatiskos instrumentus un tml.).

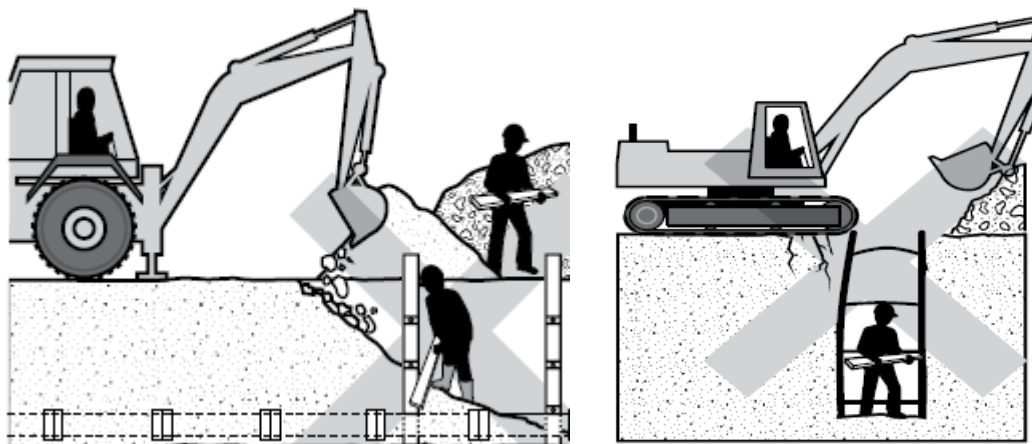
3.10 Atsedzot apakšzemes komunikācijas garākos posmos veikt to nostiprināšanu, atbalstīšanu, lai nepieļautu to bojājumus pašsvara rezultātā.

3.11 Uzduroties projektā neuzrādītām komunikācijām, darbu nekavējoties pārtraukt un ziņot darbu vadītājam. Rīkoties atbilstoši viņa norādījumiem.

3.12 Atrodot sprāgstvielas nekavējoties pārtraukt darbu, atstāt darbu veikšanas vietu, ziņot darbu vadītājam un attiecīgajiem dienestiem. Darbu atsākt tikai tad kad sapieri šos priekšmetus ir aizveduši.

3.13 Tranšejās, būvbedrēs aizliegts atrasties:

-to rakšanas laikā ar mobilo tehniku;

-kad tiek iecelti ar mobilo tehniku aku grodi, malu nostiprinājumi u.c. materiāli. Īpašos gadījumos, kad darbu veikšana savādāk nav iespējama, atrašanās ir pieļaujama ievērojot papildus drošības prasības, tai skaitā, bet ne tikai - nekad neatrasties zem paceltām kravām, materiāliem un to iespējamās krišanas zonā!

-ja nav nostiprinātas to vertikālās malas;

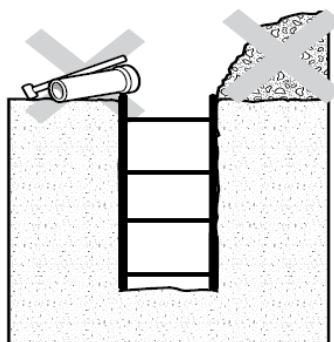
-un veikt malu nostiprināšanu no iekšpuses.

3.14 Strādājot tranšejās, būvbedrēs aizliegts izstrādāt tikai izrakumu apakšējās daļas, veidojot pārkares.

3.15 Neatstāt tranšeju, būvbedres malās objektus, kuri var nokrist, uzkrīst.

3.16 Izveidojot izrakumiem nogāzes, novākt no tām akmeņus un citus priekšmetus, kuri var nokrist, noripot. Izrakto zemi, nepieciešamos materiālus(caurules u.tml.) novietot ne tuvāk kā 0,6 m. no tranšējas malas un nodrošināt pret iekrišanu, ierīpošanu tranšējā.

3.17 Tranšēju malu stāvokli pārbaudīt katru dienu pirms darbu uzsākšanas, īpaši pēc lietus.

3.18 Iestājoties siltam laikam, katru dienu pārbaudīt, un ja vajadzīgs, papildus nostiprināt, ziemā izveidoto tranšēju malu nostiprinājumus.

3.19 Ja parādās grunts nobrukšanas pazīmes, darbi izrakumā jāpārtrauc un jāveic malu nostiprināšana. Malu nostiprināšanu veikt atbilstoši darbu vadītāja norādījumiem.

3.20 Tranšēju malu stiprinājumus nojaukt tiešā darbu vadītāja klātbūtnē.

3.21 Uztādīt zīmes, kuras norāda komunikāciju izvietojumu būvlaukumā.

4.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTĒJĀS SITUĀCIJĀS

4.1 avārija	jāpārtrauc darbs, jāizslēdz visas darbojošās iekārtas un jāveic nepieciešamie drošības pasākumi, bet ja tas nav iespējams, darbs jāpārtrauc, līdz bīstamība nav novērsta;
4.2 sprādziens	ja paaugstinās degspējīgo vielu saturs darba vidē, darbs nekavējoties jāpārtrauc. Atsākt darbu drīkst tikai pēc tam, kad novērsts gāzu koncentrācijas paaugstināšanās cēlonis, atjaunota normāla gaisa vide;
4.3 ugunsgrēks	4.3.1. nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam (tālr. 112); 4.3.2. sākt dzēst ugunsgrēku ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamo aparātu, smiltīm u.c.); 4.3.3. izsaukt uz ugunsgrēka vietu darbu vadītāju.
4.4 nelaimes gadījums	4.4.1. ja iegūta trauma vai notikusi pēkšņa saslimšana, darbs jāpārtrauc, par notikušo jāziņo tiešajam vadītājam, jāsaņem pirmā palīdzība, bet nepieciešamības gadījumā jādodas pie ārsta; 4.4.2. ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, sniegt viņam pirmo palīdzību, pārtraukt darbu, paziņot par notikušo savam vadītājam (vai iestādes vadībai), nepieciešamības gadījumā izsaukt ātro palīdzību (tālr. 113 vai 112), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem.

5.DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBU BEIDZOT

5.1 Sakārtot savu darba vietu, izslēgt apgaismojumu.

5.2 Darba apgērbi, instrumentus un palīgiecīes novietot tiem paredzētās vietās.

5.3 Uztādīt drošības norobežojumus tranšējām, izrakumiem.

5.4 Par konstatētajiem bojājumiem, trūkumiem darba laikā ziņot darba devējam.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis